

**ÄIDINKIELTÄ DRAAMAN KAUTTA – DRAAMAKASVATUS
YLÄKOULUN SÄRMÄ 8 -OPPIKIRJAN TEHTÄVISSÄ**

Saara Strum
Kandidaatintutkielma
Suomen kieli
Kieli- ja viestintätieteiden laitos
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2023

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Kieli- ja viestintätieteiden laitos
Tekijä Saara Strum	
Työn nimi Äidinkieltä draaman kautta – draamakasvatus yläkoulun <i>Särmä 8</i> -oppikirjan tehtävissä	
Oppiaine Suomen kieli	Työn laji Kandidaatintutkielma
Aika Kevät 2023	Sivumäärä 22
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tässä kandidaatintutkielmassa tutkitaan, millaisia draamakasvatukseen perustuvia tehtäviä yläkoulun <i>Särmä 8</i> -oppikirjassa on. 33 tehtävästä koostuva tutkimusaineisto on rajattu draamakasvatuksen perusteiden sekä Opetushallituksen opetussuunnitelman sisällön mukaan. Tehtäviä tutkitaan draamakasvatuksen perusteiden viitekehyksessä sekä <i>esteettisen kahdentumisen</i> ja <i>vakavan leikillisyyden</i> näkökulmista. Tutkielmassa pohditaan, mihin draamakasvatuksen tavoitteisiin ja opetussuunnitelman ohjeistuksiin tehtävät perustuvat. Tutkimuskysymykset ovat:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Mitä draamakasvatuksen metodeja hyödynnetään yläkoulun 8. luokan <i>Särmä</i>-oppikirjan tehtävissä?2. Mihin oppimiskokemukseen draamakasvatuksen tehtävät 8. luokan <i>Särmä</i>-oppikirjassa perustuvat? <p>Analyysimenetelmänä käytetään teorialähtöistä laadullista sisällönanalyysiä. Analyysi on jaettu oppikirjan jaksojen mukaan, jotka ovat kirjoittaminen, puhuminen, kieli, media ja kirjallisuus. Tuloksia reflektoidaan pitkälti Hannu Heikkisen kirjallisuuteen, joka on tehnyt Suomessa pitkään ja paljon draamakasvatuksen tutkimusta.</p> <p>Tutkimustulokset osoittavat, että <i>Särmä 8</i> -oppikirjassa hyödynnetään opetuksen yhteydessä paljon erimuotoista draamaa, joka pohjautuu draamakasvatuksen perusteisiin, eli vuorovaikutukseen sekä ryhmässä tekemiseen. Tehtävät on sijoitettu oppikirjan viidelle eri jaksolle melko tasaisesti ja niitä on sovellettu siten, että ne edistävät jokaisen yksittäisen jakson tavoitteiden saavuttamista. Tehtävien havainnollistamisen yksinkertaistamiseksi on muodostettu taulukko (liite 1), jossa tehtävät on jaettu teemojensa mukaan viiteen osa-alueeseen.</p>	
Asiasanat Draamakasvatus, oppikirjat, sisältöanalyysi, suomen kieli ja kirjallisuus	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja	

Sisällysluettelo

1	JOHDANTO.....	3
2	TUTKIMUKSELLINEN VIITEKEHYS.....	5
2.1	Aikaisempi tutkimus.....	5
2.2	Draamakasvatus perusopetuksen opetussuunnitelmassa	6
2.3	Draamakasvatuksen määritelmä ja keskeiset termit.....	6
3	TUTKIMUSAINEISTO JA ANALYYSIMENETELMÄT	8
3.1	Laadullinen teorialähtöinen sisällönanalyysi	8
3.2	Tutkimusaineiston teemoittelu.....	9
4	DRAAMAKASVATUKSEEN PERUSTUVAT TEHTÄVÄT.....	10
4.1	Kirjoittamisen osa-alueen draamatehtävät	10
4.2	Puhumisen osa-alueen analyysi.....	11
4.3	Kielen osa-alueen draamatehtävät	12
4.4	Median osa-alueen draamatehtävät	13
4.5	Kirjallisuuden osa-alueen draamatehtävät	14
5	TULOKSET.....	16
6	POHDINTA	18
	LÄHTEET.....	20
	LIITE.....	21

1 JOHDANTO

Draama tarjoaa monipuolisia työkaluja tutustua erilaisiin ilmiöihin ja sitä voidaan soveltaa kaikissa oppiaineissa. Draaman kautta voidaan lähestyä niin nyky-yhteiskunnallisia kuin arki-ilmiöitä, minkä takia se onkin hyvin laaja-alainen opetusmenetelmä. Historian aikakausista voidaan oppia niitä käsittelevien näytelmien kautta, ja terveystiedon tunneilla esitykset auttavat oppimaan, miten toimia erilaisissa ensiaputilanteissa. Leikin kautta draama auttaa oppijaa hahmottamaan paremmin maailmaa ja itseään ja muodostamaan uusia merkityssuhteita ihmisiin, tilanteisiin ja tiloihin (Toivanen 2007: 10).

Oman kokemukseni mukaan teatteri ja draama ovat toimiva ja monipuolinen tapa tutustua erilaisiin uusiin aiheisiin ja muodostaa uusia näkökulmia jo ennalta tutuista aiheista. Draaman avulla voi tutustua erilaisiin viestintätapoihin ja -tilanteisiin, jotka kattavat elämän eri osa-alueita – niitäkin, joita ei tavallisessa elämässä välttämättä tulisi kohdattua. Draamaharjoitukset tarjoavat oppijalle mahdollisuuden kartuttaa esiintymis- sekä vuorovaikutustaitojaan. Opetuksessa draamaa onkin hyödynnetty jo antiikin Kreikasta lähtien (Kanerva 1997: 117), joten opetusmetodina sitä on kehitetty pitkään, eikä nykyopetuksessa hyödynnettävä draama ole enää samanlaista kuin esimerkiksi keskiajalla, vaikka yksittäiset piirteet ovatkin säilyneet.

Kandidaatintutkielmassani tutkin, miten draamakasvatusta ja sen eri metodeja hyödynnetään suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen yhteydessä yläkoulun kahdeksannen vuosiluokan *Särmä 8* -oppikirjassa. Tutkimusaineisto on kerätty *Särmä 8* -oppikirjasta, koska koen, että kyseinen kirjasarja tarjoaa monipuolisesti harjoitteita suomen kielen ja kirjallisuuden opiskeluun. Olen kokenut *Särmän* innostavana kirjasarjana, sillä juuri sen kautta innostuin itse kirjoittamisesta sekä suomen kielen ja kirjallisuuden opettamisesta.

Tutkimukseni tavoitteena on tutkia millaisia draamakasvatukseen perustuvia tehtäviä *Särmä 8* -oppikirjassa esiintyy. Pedagogisesta näkökulmasta on tärkeää tiedostaa, millaisia metodeja opetuslalla jo hyödynnetään, jotta niitä voitaisiin joko kehittää tai karsia tulevista opetussuunnitelmista. Draamakasvatuksen tutkimus, eli myös tämä kandidaatintutkielma, edesauttaa oppimista edistävien oppimateriaalien valitsemista. Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

1. Mitä draamakasvatuksen metodeja hyödynnetään yläkoulun 8. luokan *Särmä*-oppikirjan tehtävissä?
2. Mihin oppimiskokemukseen draamakasvatuksen tehtävät 8. luokan *Särmä*-oppikirjassa perustuvat?

2 TUTKIMUKSELLINEN VIITEKEHYS

2.1 Aikaisempi tutkimus

Draamaa käytettiin maailmalla opetuksessa, kun haluttiin selkeyttää tai opettaa oppijoille sen hetken maailman moraaleja ja arvoja (Kanerva 1997: 117). Draamaopetusta toteutettiin kuitenkin suurimmaksi osaksi näytelmien muodossa, jolloin oppimiskokemus keskittyi näyttelemiseen. Suomessa itseilmaisua alettiin opetusdraamassa painottaa vasta 1970–1980-luvulla. Jyväskylän yliopistossa draamaopettajia on koulutettu opetusministeriön toimeksiannosta vuodesta 1990. (Heikkinen 2002: 113.)

Tänä päivänä draaman kautta opitaan ajankohtaisista aiheista ja teemoista (Opetushallitus 2014a). Nykyiseen draaman opetusmenetelmään ovat muun muassa vaikuttaneet tutkijat Gavin Bolton, David Hornbrook sekä Jonothan Neelands, joiden mukaan draama selkeyttää inhimillistä elämää, maailman tutkimista ja tekee aiheesta ymmärrettävämmän (Kanerva 1997: 118). Nykyään draamaa ja teatteria ei ollut pidetty koulussa vakavasti otettavana oppimisen mahdollisuutena, vaan pikemminkin hauskana harrastuksena, joka antaa mahdollisuuksia eri ilmiöiden arjesta poikkeavaan tarkasteluun (Heikkinen 2002: 28).

Aikaisemmin draamakasvatusta opetusmetodina on tutkinut Suomessa Jyväskylässä muun muassa Salla Reijonen (2020), joka tutki pro gradu -tutkielmassaan äidinkielen ja kirjallisuuden opettajien draamakasvatukseen pohjautuvia tulkintarepertuaareja ja asenteita draaman käyttöön opetuksessa. Reijosen tutkimustulos osoitti, että draamapohjainen opetus perustuu opettajien kokemuksiin ennemmin kuin opetussuunnitelmaan. Opettajat myöntävät draaman olevan hyödyllinen opetusmetodi ja suurin osa joko jo käyttää draamaa opetuksessaan tai haluaa sisällyttää draamaa opetukseensa.

Draamakasvatusta opetusmetodina on tutkinut myös Bünyamin Celik (2019). Celik tutki, miten draama vaikuttaa Ishikin yliopiston opiskelijoiden vieraan kielen oppimiskokemukseen. Tutkimuksessaan Celik (2019: 112) jakoi tutkittavat opiskelijat kahteen ryhmään, joista toisessa opiskelijat oppivat opettajan materiaalien ja oppikirjan avulla, ja toisessa draaman kautta. Tutkimustuloksena selvisi, että opiskelijat, jotka olivat oppineet draaman kautta, oppivat kieltä paremmilla tuloksilla. (Celik 2019.)

2.2 Draamakasvatus perusopetuksen opetussuunnitelmassa

Opetussuunnitelman mukaan yksi suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärän ensisijaisista tehtävistä on kehittää oppilaiden suomen kielen vuorovaikutustaitoja. Työtavoissa on tavoitteena integroida draamaa eri sisältöalueiden opetukseen. Draaman toimintamuotojen kautta oppija tutustuu suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärässä erilaisiin teatteri-ilmaisun keinoihin, vahvistaa omaa viestijäkuvaansa sekä harjoituttaa puheen ja kokonaisilmaisun keinoja itseilmaisussa. (Opetushallitus 2014b.)

Itse draaman opettamiseen opetushallituksella on erillinen ohjeistus, jota koulut ja opettajat voivat hyödyntää omissa oppiaineissaan, eivätkä vain teatteri-ilmaisun opetuksessa. Näiden ohjeistusten mukaan oppijoiden tulisi toimia draamaharjoitteissa joko roolissa tai omana itsenään. Opetushallitus suosii draaman hyödyntämistä äidinkielen opetuksessa kirjallisuuden yhteydessä, sillä tämä tarjoaa valmiiksi kuvitellut tapahtumat sekä roolihahmot draamatyöskentelyyn. Vuorovaikutustaitojen lisäksi draamassa kuuluisi kehittää Opetushallituksen mukaan tunne- sekä sosiaalisia taitoja ja ideoiden ja ajatusten ilmaisutaitoja. Oppilaiden kykyjä ja taitoja toimia erilaisissa esiintymistilanteissa voidaan puolestaan kehittää esimerkiksi luokassa tapahtuvien suullisten esitysten tai koulun päätösjuhlien esityksien kautta. (Opetushallitus 2014a.)

2.3 Draamakasvatuksen määritelmä ja keskeiset termit

Tutkielmassani draamakasvatus on määritelty maailmanlaajuisen draama- ja teatteriopetuksen *International Drama, Theatre and Education* (Heikkinen 2002) eli *IDEA*-kattojärjestön mukaisesti. Järjestön mukaan draamakasvatus kattaa kaiken erilaisissa oppimisympäristöissä tehtävän draaman ja teatterin. Käsittelen draamakasvatusta myös Hannu Heikkisen (2002) määrittelemänä. Tämän määritelmän mukaan draamakasvatuksen perusteena on tarkastella kulttuuria ja erilaisia ilmiöitä monipuolisesti eri näkökulmista keskittyen vaihtoehtoisten mahdollisuuksien luomiseen. Draamakasvatuksessa oppimista tapahtuu sosiokulttuurisella tavalla, eli ryhmässä ja vuorovaikutuksen kautta hyödyntäen samalla erilaisia draamaharjoitteita. (Heikkinen 2002: 15.)

Tarkastelen *Särmä 8* -oppikirjan tehtäviä **esteettisen kahdentumisen** sekä **vakavan leikillisyyden** viitteessä. Draamalle on ominaista kahdessa eri maailmassa liikkuminen. Esteettisessä kahdentumisessa ihminen on kokonaisuudessaan mukana draaman leikissä. Näin syntyy maailman tarkastelu kahdesta eri näkökulmasta; draaman sisäisen hahmon näkökulma sekä todellisen maailman oman itsensä näkökulma. Kun draamaa tehdään yhdessä, täytyy kollektiivisesti sopia, mistä näkökulmasta ja missä ympäristössä ilmiötä tai tapahtumia tarkastelee. (Heikkinen 2002: 66.)

Esteettisessä kahdentumisessa näyttelijä tai oppija osaa erottaa ja hyväksyä hahmon kokemukset ja tunteet omista tunteistaan ja kokemuksistaan. Yhdessä oppilaat noudattavat fiktion sääntöjä toimien todellisessa maailmassa sovitusti fiktiivisen maailman mukaisesti. (Heikkinen 2002: 74.) Heikkisen (2004: 102) mukaan draaman maailmassa jokaisen oma todellinen minä voi unohtua hetkeksi, sillä näyttelijä voi olla niin syvällä näytelmän hahmon persoonallisuudessa. Oman itsensä unohtaminen ei kuitenkaan tarkoita, että oma minä katoaa, vaan se on aina olemassa. Esimerkiksi näytelmän hahmo voi suuttua, mikä ei kuitenkaan tarkoita näyttelijän suuttumista. Sama vaikuttaa draamakasvatuksessa esimerkiksi suomen

kielen ja kirjallisuuden oppitunnilla, mitä pitääkin korostaa oppilaille erilaisten haitallisten väärinkäsityksien välttämiseksi. Heikkinen (2004: 103) myös korostaa esteettisen kahdentumisen fiktion ja reaaliajan eroa, jolloin fiktion todellisuus pysyy fiktion maailmassa, eikä siirry näyttelijän mukana reaali maailmaan.

Draamakasvatuksessa vakavalla leikillisyydellä tarkoitetaan draamassa tapahtuvien asioiden olevan määrättyllä tavalla leikillisiä, eli ne sijoittuvat kuvitteelliseen ympäristöön tai käsittelevät kuviteltuja tilanteita. (Heikkinen 2002: 15.) Oppitunneilla tehtävät draamaharjoitukset perustuvat vakavaan leikillisyyteen, kun kyseessä on esimerkiksi näytelmäharjoitus tai tehtävänantona näytellä pieni kohtaus.

3 TUTKIMUSAINEISTO JA ANALYYSIMENETELMÄT

Tutkimusaineisto koostuu 33:sta *Särmä 8* -oppikirjasta valikoidusta tehtävästä. *Särmä 8* -oppikirja (jatkossa pelkkä ”oppikirja”), on *Särmä*-oppikirjasarjan yläkoulun 8. luokalla käytettävä suomen kielen ja kirjallisuuden oppikirja. Tutkimuksessa hyödynnetään kyseisen kirjan vuoden 2020 paperiversiota. Aineisto koostuu tehtävistä, jotka perustuvat jollakin tavalla draamakasvatukseen. Kriteereiden mukaan tehtävien täytyy sisältää esiintymistä tai draamallista vuorovaikutusta. Tällaisia tehtäviä ovat esimerkiksi vuorovaikutustehtävät, joissa tehtävänantona on esittää jotakin, mitä ei itse ole. Draamakasvatukseen liittyvät myös kaikenlaiset teatterimaailman tehtävät, kuten omien näytelmien tekeminen tai näytelmätekstien analyysit. En sisällytä aineistooni tehtäviä, jotka perustuvat esimerkiksi perinteiseen oppimista referoivaan ryhmäkeskusteluun, sillä kyseiset tehtävät eivät täytä draamakasvatuksen perusteita (katso kappale 2.3). Tällaisten referoivien tehtävien tehtävänantona voi olla esimerkiksi esitellä toisilleen tietystä aiheesta kirjoittamia ajatuksiaan, jolloin draamakasvatukseen perustuvaa vuorovaikutusta ei muodostu.

3.1 Laadullinen teorialähtöinen sisällönanalyysi

Käytän aineiston analyysimenetelmänä laadullista teorialähtöistä sisällönanalyysyä, jonka tavoitteena on Tuomen ja Sarajärven (2009: 108) mukaan luoda tutkittavasta ilmiöstä selkeä, sanallinen kuvaus. Laadullinen tutkimus pyrkii tutkittavan ilmiön ymmärtämiseen. Laadullisen lähestymistavan yhteydessä aineistoa voi kerätä esimerkiksi haastattelujen tai havainnoinnin keinoin. Aineistona voivat toimia myös tekstit tai kirjoitelmat, jolloin sitä voi analysoida muun muassa sisällönanalyysin keinoin (Kalaja, Alanen & Dufva 2011: 19–20). Omassa tutkimuksessani analyysin kohteena ovat tekstit ja niiden sisällöt, joten sisällönanalyysi sopii parhaiten analyysimenetelmäksi. Sisällönanalyysissä on mahdollista muodostaa sanallinen kuvaus mistä tahansa dokumentista, eli esimerkiksi tekstistä, kuvasta tai jopa videosta.

Teorialähtöisessä analyysissä aineiston luokittelu perustuu viitekehykseen, eli esimerkiksi teoriaan tai käsitejärjestelmään (Tuomi & Sarajärvi 2009: 113). Aineistoa lähestytään ensisijaisesti tästä esipäätetystä näkökulmasta. Tärkeä osa teorialähtöistä sisällönanalyysyä on *analyysirunko*, joka sisältää aineistosta erilaisia luokituksia tai kategorioita (Tuomi & Sarajärvi 2009: 113). Rungossa voi olla viitekehyksiin liittyviä ilmauksia, joiden avulla analyysyä ohjataan ja aineistoa rajataan (Tuomi & Sarajärvi 2009: 117). Teorialähtöinen laadullinen sisällönanalyysi sopii sellaisiin tutkimuksiin, joiden

tavoitteena on tutkia tiettyä ilmiötä esivalitusta näkökulmasta. Valmiiksi päätetty ja rajattu teoreettinen viitekehys luo tarkan ja yksityiskohtaisen analyysipohjan, joka puolestaan mahdollistaa tutkimuksen toistettavuuden.

3.2 Tutkimusaineiston teemoittelu

Aineisto on luokiteltu kahdella eri tavalla – kirjan osa-alueiden mukaan sekä päämenetelmien mukaan. Oppikirja on jaettu viiteen eri jaksoon, joista käytän tutkielmassani termiä ”osa-alue”. Näitä osa-alueita ovat kirjoittaminen, puhuminen, kieli, media ja kirjallisuus. Aineiston luokittelun tavoitteena, on tiedostaa, millä oppikirjan osa-alueella on eniten draamaan liittyviä tehtäviä ja pohtia, mihin tämä mahdollisesti perustuu ja voiko draamaa hyödyntäviä tehtäviä esimerkiksi lisätä tai karsia joiltakin osa-alueilta.

Osa-alueiden lisäksi tehtäville on suoritettu *teemoittelu*, eli ne on jaettu niissä käsiteltävien teemojen mukaan. Oman aineistoni jaan kuitenkin tehtävätyyppien mukaan viideksi ryhmäksi: video, ohjattu vuorovaikutus, draamaharjoitus, näyttelemine ja äänitys. Nämä tehtävätyypit puolestaan perustuvat tehtävien teemoihin. Teemoittelu mahdollistaa aineiston tiettyjen teemojen esiintyvyyden vertailuun (Tuomi & Sarajärvi 2009: 93). Toisen jaon tarkoituksena on saada tietoa siitä, millaisia draamaan liittyviä tehtäviä on oppikirjassa eniten. Näin ollen aineistonkeruu suoritetaan osittain määrällisesti. Laadulliseen tutkimukseen voi yhdistää määrällistä tutkimusta (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka: 2009 6), mitä tässä tehdäänkin. Syy yhdistämiselle on asioiden luokittelu, joka helpottaa tulkintaa ja selkeyttää yleiskuvaa aineistosta. Teemoittelu edellyttää onnistuakseen teorian, jonka mukaan aineistoa voidaan jakaa eri osa-alueisiin (Eskola & Suoranta 2008: 175).

Osa-alueellinen jako mahdollistaa sen, että pystyn analyysissäni tutkimaan tehtäviä osa-alueiden mukaan. Teemoittelu selkeyttää tehtävätyypit ja tekee muodostettavasta tehtävätaulukosta selkeämmän. Tällöin aineistoksi päätyvät noin viisi tehtävää, jotka kaikki voidaan sekä teoreettisella että konkreettisella tasolla kytkeä draamaan.

4 DRAAMAKASVATUKSEEN PERUSTUVAT TEHTÄVÄT

Oppikirjasta löytyy kaiken kaikkiaan 33 kriteereiden mukaista draamatehtävää, jotka sisältävät esiintymistä tai draamallista vuorovaikutusta. Tehtävät on luokiteltu osa-alueiden mukaan tehtävätaulukkaan (liite 1). Taulukko havainnollistaa tehtäväkokonaisuutta, joten siihen on suotuisaa tutustua tässä tutkielman vaiheessa (katso liite 1). Draamakasvatukseen perustuvat tehtävät jakautuvat oppikirjan eri osa-alueille melko tasaisesti, kun kolmasosa tehtävistä on puhumisen osa-alueella ja kolmasosa kielen osa-alueella. Viimeinen kolmasosa jakautuu kirjoittamisen, median ja kirjallisuuden osa-alueille. Tehtävätyypeistä eniten on videotehtäviä, joita on miltei kolmasosa kaikista. Myös draamaharjoituksiin pohjautuvia tehtäviä on melkein kolmasosa. Oppikirjasta löytyy niin suoraan näyttelemistä kuin muuta esiintymistä harjoittelevia tehtäviä, kuten podcastin teko tai mielipidepuheenvuoron pitäminen. Esiintymistä ja puhumista harjoitellaan monipuolisesti eri tehtävien yhteydessä. Näitä taitoja sisällytetään muun muassa videotehtäviin, jotka tehdään ryhmässä tai parin kanssa. Tehtävänantona on myös keskustella tietyllä tavalla, kuten tiettyjä mielipiteitä ilmaisten tai tiettyä roolia hyödyntäen, jolloin harjoittelu on kytköksissä draamalliseen esiintymiseen. Suurin osa tehtävistä pohjautuu kokonaan improvisaatioon, eikä esimerkiksi suoraan kirjoitettuja dialogeja ole ollenkaan.

4.1 Kirjoittamisen osa-alueen draamatehtävät

Kirjoittamista voi olla vaikea yhdistää draamaan, sillä se on osa-alue, jolla täsmällisesti harjoitellaan vain kirjoittamisen eri taitoja. Tilaa draamalle on näin ollen erittäin vähän. Oppikirjan mukaan kirjoittamisen osa-alueen tavoitteena on ottaa haltuun vakuuttavat perustelukeinot, oppia huomioimaan tekstinsä tavoitteet ja kohderyhmän, ja oppia tekemään mielipidekirjoituksen ja arvostelun. Vaikka tavoitteet liittyvätkin kirjoittamiseen, draamakasvatusta silti esiintyy esimerkiksi sivulla 29 tehtävässä 5, joka on väittelyharjoitus. Tehtävänantona on väitellä oppikirjassa esipääteytistä nettikeskusteluihin liittyvistä aiheista. Aiheita on yhteensä kolme kappaletta, minkä takia oppija saattaa joutua väittelemään aiheesta, josta hänellä itsellään ei ole vahvaa näkemystä. Kirjoittamisen osa-alueella väittely kytkeytyy kyseisen osa-alueen tavoitteisiin, kun oppija harjoittelee perustelemisen keinoja ja mielipiteensä ilmaisemista.

Väittely on draamakasvatuksessa suosittu harjoitus, sillä sen avulla voi harjoitella monia draamatyöskentelyn kannalta tärkeitä taitoja, kuten kuuntelemisen taitoa ja roolissaan

pysymistä. Väittely perustuu osittain esteettiseen kahdentumiseen, eli oppija esittää jotain, mitä ei itse ole tiedostaen tämän. Voi tapahtua niin, että oppija joutuu puolustamaan väitettä, jonka kanssa on eri mieltä. Tällöin opettajan tai ohjaajan on tärkeä ohjata väittelyä muistuttaen esteettisestä kahdentumisesta ja rooleissa pysymisestä. Kun opettaja jakaa roolit ja mainitsee ryhmälle ääneen, että harjoitus suoritetaan rooleissa, on ympäristökin turvallisempi. Turvallisessa oppimisympäristössä oppija todennäköisesti uskaltaa puhua rohkeammin pelkäämättä joutuvansa omana itsenään arvostelun kohteeksi. Oppijan on myös tärkeää hyväksyä saamansa rooli ja toimia sen mukaisesti, muuten väittely ei tule edistymään. Jos oppija ei kykene hyväksymään rooliaan, täytyy asiasta mainita opettajalle, jolloin rooli voidaan vaihtaa.

Niin kuin roolinsa hyväksyminen, on myös toisen kuunteleminen tärkeää väittelyharjoituksen etenemisen kannalta. Väittelyssä vuorovaikutus perustuu pitkälti toisen kuuntelemiseen ja kuulemansa vastaamiseen. Draamakasvatuksen pohjoismaisessa tutkimuksessa Bjørn Rasmussen puhuu rooliteoreettisesta suuntauksesta, jossa korostuu vuorovaikutuksen ja ryhmätyön merkitys draamakasvatuksen työskentelyssä (Heikkinen 2004: 21). Edistynyt ryhmätyö rakentuu toimivan vuorovaikutuksen varalle, jossa kaikki ryhmän jäsenet edistävät yhteistä tehtävää. Tämä onnistuu, kun ryhmäläiset kuuntelevat toisiaan ja ovat valmiita tekemään yksilöllistä työtä ryhmän tavoitteen saavuttamiseksi. Väittelyn kohdalla tämä tarkoittaa toisen osapuolen kuuntelemista ja roolissaan pysymistä.

4.2 Puhumisen osa-alueen analyysi

Heikkisen ja Viirretin mukaan (2003: 66) puhe on tärkeä osa draamakasvatusta, sillä se mahdollistaa uusien näkökulmien syntyminen ilman varsinaista näyttelemistä. Näin ollen koko puhumisen osa-alue käytännössä liittyy draamakasvatukseen, vaikka kaikki kyseisen osa-alueen tehtävät eivät varsinaisesti keskittyisi puheen tuottamiseen. Oppikirjan mukaan puhumisen osa-alueen tavoitteena on vahvistaa oppijan taitoja ilmaista mielipidettään, harjoitella keskustelemista ja väittelemistä sekä suoriutua oppikirjan antamista tehtävistä, kuten puheen pitämisestä tai videon tekemisestä. Kaikki tavoitteet keskittyvät puheen tuottamiseen erilaisissa tilanteissa. Puhuminen on suuri osa suullista vuorovaikutusta, joten on tärkeää harjoitella sitä kouluympäristössä.

Kanervan ja Virankon (1997: 30) mukaan oikea puheilmaisuus lähtee puhujan rohkeudesta, keskittymisestä ja eläytymiskyvystä. Oppikirjan tehtävät, joiden avulla harjoitellaan puhumista, keskittyvät nimenomaan puheen luonnolliseen ja rohkeaan tuottamiseen. Yksi tällaisista harjoitteista on oppikirjan sivulla 57 oleva tehtävä 4, jonka tehtävänantona on pitää minuutin mielipidepuheenvuoro jostakin oppijan elämän pienestä ongelmasta. Tehtävä kytkeytyy suoraan puhumisen osa-alueen tavoitteisiin, kun oppija harjoittelee mielipiteensä ilmaisemista puheen kautta. Tehtävässä hyödynnettävät aiheet on listattu tehtävän yhteydessä ja ne käsittelevät pieniä arkiongelmia, kuten sukassa olevaa reikää tai vuotavaa nenää. Tehtävässä on myös erittäin yksityiskohtaiset ohjeet siitä, miten mielipidepuheenvuoron tulisi edetä. Tehtävä ohjeistaa pi- pitämään puhe omalta paikaltaan seisten ja puhumaan rauhallisesti ja kuuluvasti. Tarkat ohjeet lisäävät esiintymisvarmuutta, mikä edistää oppimisprosessia.

Puhumisen osa-alueella oppilas pääsee myös pohtimaan, miten ihmisen asento vaikuttaa tämän äänenkäyttöön. Sivulla 56 oleva tehtävä 1 ohjeistaa oppijaa kokeilemaan puhumista eri asennoissa.

KUVIO 1. *Särmä 8* -oppikirjan sivun 56 tehtävä 1.

1. Kokeilkaa, miten puhujan asento vaikuttaa ääneen. Yksi tekee harjoituksen ja muut tarkkailevat.
 - a. Puhu jostakin viime päivinä oppimastasi asiasta ja
 - seiso ensin veltosti
 - seiso sitten kädet ristissä vatsan päällä
 - seiso jännittyneenä hartiat ylhäällä
 - seiso ryhdikkäänä kädet vapaasti sivuilla
 - nojaa puhuessasi seinään
 - kävele edestakaisin.
 - b. Keskustelkaa, miten puhujan asento vaikuttaa äänenkäyttöön.

Tehtävä kytkeytyy puhumisen osa-alueen tavoitteisiin, sillä oppija harjoittelee keskustelemista. Tehtävänanto ohjeistaa puhumaan muun muassa veltosti seisten ja kävellen edestakaisin. Ryhtitehtävä suoritetaan siten, että yksi oppija puhuu ja muut tarkkailevat. Lopuksi havainnoista puhutaan yhdessä. Ison ryhmän edessä puhuminen voi jännittää, etenkin kun oppija tiedostaa, että tämän puhetapaa tarkkaillaan. Esiintymisjännitystä voi vähentää jakamalla oppijat pareiksi. Jos kyseisessä harjoituksessa oppija jännittää liikaa, eivät tehtävän tavoitteet toteudu. Tehtävän kautta oppija pääsee tietoisesti pohtimaan, miten erilaiset puhutavat vaikuttavat äänen kuuluvuuteen ja kulkuun. Tämä tuo uusia havaintoja puhumisesta ja työkaluja draamatyöskentelyyn, joista on hyötyä esimerkiksi roolihahmojen työstämisessä. Jos tavoitteena on välittää katsojalle hahmon epävarmuus, tulisi näyttelijän puhua niin, että epävarmuus esimerkiksi kuuluisi äänestä. Yksi tapa tavoittaa tämä on lähestyä puhetapaa ryhdin kautta.

4.3 Kielen osa-alueen draamatehtävät

Oppikirjan kielen osa-alueen tavoitteena on oppia modukset, syventää tietoja lauseenjäsenistä sekä oppia lisää virkerakenteista ja englannin vaikutuksesta suomen kieleen. Kaikki tavoitteet keskittyvät pitkälti suomen kielen kielioppiin. Kuitenkin kielen osa-alueella on koko kirjan kolmasosa draamakasvatukseen perustuvista tehtävistä. Tämä voi johtua monesta eri tekijästä, kuten osa-alueen kokonaispituudesta, joka on toiseksi pisin oppikirjan viidestä osa-alueesta. Draamakasvatuksen kautta voi tuoda kieliopin opiskeluun uusia metodeja ja näkökulmia, jolloin oppiminen monipuolistuu.

Sivun 71 ensimmäisen tehtävän tehtävänanto ohjeistaa oppijaa toimimaan kuvitteellisessa tilanteessa. Tilanteet näytellään pareittain. Kuvitteellisessa tilanteessa oppija istuu linja-autossa ikkunapaikalla ja tämän on poistuttava seuraavalla pysäkillä. Asiasta on ilmaistava vieressä istuvalle matkustajalle. Tehtävä perustuu draamakasvatuksen esteettiseen kahdentumiseen ja vakavaan leikillisyyteen, sillä tilanne on täysin kuvitteellinen, eivätkä oppilaat oikeasti ole linja-autossa vaan luokkatilassa. Kielen osa-alueella kyseinen tehtävä kytkeytyy tavoitteisiin siten, että tehtävä tarjoaa työkaluja kielen rakenteiden hyödyntämiseen puheessa. Draamakasvatuksessa oppimista ohjaa leikillisuus, joka pohjautuu roolien esittämiseen ja niihin samaistumiseen. (Heikkinen 2004: 48–49.) Jokainen 8. luokan oppilaista on varmasti joskus ollut linja-autossa, mikä lisää tilanteen samaistuttavuutta. Jos oppilas on

sattunut olemaan tehtävän kaltaisessa tilanteessa, voi hän samaistua tehtävänantoon täysin ja näin ollen rohkenee näyttämään.

Harjoitus perustuu myös improvisaatiotaitoihin, sillä vaikka henkilöiden vuorovaikutus perustuukin pitkälti määrättyihin malleihin, voi silti välillä olla vaikeaa ennakoita, miten toinen tulee toimimaan. Improvisaatiotaidot kehittävät erilaisia teatteri-ilmaisun taitoja (Toivanen 2007: 131), mutta ne ovat myös erittäin tärkeä osa jokapäiväistä vuorovaikutusta. Näin ollen on tärkeää, että koulussakin harjoitellaan erilaisia tilanteita ja niiden kautta kehitetään improvisaatiotaitoja. Toivasen (2007: 137) mukaan improvisointi vahvistaa intuitiivisuutta, nopeaa keksimistä ja spontaanisuutta kehittäen samalla muita vuorovaikutuksen kannalta keskeisiä taitoja, kuten ongelmanratkaisukykyä ja ryhmätyötaitoja. Koulussa oppilas toimii usein jonkinlaisessa ryhmässä, on kyse sitten luokkaryhmästä tai pienemmästä projektiryhmästä, joten on tärkeää, että oppilas osaa käyttäytyä ryhmässä yhteistyötä edistävällä tavalla. Linja-autotilanteeseen perustuvassa tehtävässä harjoitellaan nimenomaan edellä mainittuja draaman taitoja, eli improvisaatiotaitojen lisäksi vuorovaikutuksessa syntyviä erilaisia reaktioita. Tehtävän kuvitteellinen tilanne on miljöönä ansiosta tarpeeksi arkipäiväinen käytettäväksi improvisaatioharjoituksessa, joten oppija voi hyötyä kyseisestä tehtävästä niin draamatyöskentelyn kuin arjen kannalta.

4.4 Median osa-alueen draamatehtävät

Mediaa käsittelevän osa-alueen tavoitteet keskittyvät sananvapauteen, sensuuriin sekä valeuutisiin. Tavoitteena on syventää tietoja journalistisista tekstilajeista ja oppia mainonnan vaikuttamiskeinoja. Moni kyseisen osa-alueen tehtävistä kytkeytyykin journalistisen tekstilajien analyysiin, eikä koko osa-alueella ole kuin vain kolme draamakasvatukseen perustuvaa tehtävää. Kaikki tehtävät ohjeistetaan toteuttamaan videomuodossa yhdessä parin tai ryhmän kanssa. Yhdessä työskenteleminen johtaa draamakasvatuksen perusteiden täyttymiseen ja videomuotoinen toteutusmuoto mahdollistaa muun muassa syvällisempään oppimiskokemukseen, kun asioita pohditaan toteutusvaiheessa eri näkökulmista.

Sivun 141 tehtävä 5 suoritetaan pareittain. Tehtävänä on suunnitella ja toteuttaa videomuotoinen katugallup. Kaikki gallupit katsotaan luokassa ja valitaan yhdessä gallupeista hauskin, oivaltavin sekä yllättävin. Tehtävän alussa pareittain keksitään mainontaan liittyviä kysymyksiä, joita on tarkoitus hyödyntää gallupissa. Tehtävässä myös ohjeistetaan esittää kysymykset vähintään neljälle ihmiselle. Tämän voi tehdä niin, että kuvaaja ja vastaaja vaihtelevat roolejaan. Myös se on mahdollista, että yksi vastaaja esittää montaa eri vastaajaa, jolloin oppimiskokemukseen sisältyy eri roolien työstäminen ja esittäminen. Tämä mahdollistaa uusien näkökulmien syntyminen ja aktiivisen oppimisen, kun asioita käsitellään itsensä kautta monena eri hahmona. Tehtävänanto ohjeistaa keksiä vastauksia gallupkysymyksiin monipuolisesti ja käsitellen eri mielipiteitä, jotta lopuksi voitaisiin valita videoista esimerkiksi yllättävin vastaus.

Aktiivinen roolihahmo mahdollistaa erilaiset ajatus- ja tunnekokeilut, jotka voivat olla ristiriidassa esiintyjän oman minän kanssa (Heikkinen 2004: 120). Erilaiset roolit edistävät monipuolisen ajattelutavan kehittymisen ja konkreettiseen oppimiskokemuksen syntyminen. Galluptehtävä tarjoaa draamakasvatuksen näkökulmasta työkaluja esiintymistaitoihin sekä vuorovaikutukseen. Oppimistilanne on jaettu useampaan osaan, oppiminen alkaa luokassa parin kanssa pohtimisesta ja päättyy valmiiden videotuotosten katsomiseen. Näiden kahden

kohdan välissä tapahtuu oivaltamista ja oppimista, joka ei ole passiivista, eli oppija tekee konkreettisia asioita oppimisen edistämiseksi ja muodostaa tehtävästä valmiin kokonaisuuden aktiivisesti toimimalla. Gallup on yksi journalistiikan tekstilajeista, joten tehtävä kytkeytyy median osa-alueen tavoitteisiin, kun oppija tutustuu gallupiin toteuttamalla itse sellaisen.

4.5 Kirjallisuuden osa-alueen draamatehtävät

Draamakasvatuksen toiminnan pohjana ja kehyksenä toimivat tekstit, joiden kanssa työskennellään tai joita tuotetaan. Tuotettuja tekstejä ei aina kirjoiteta, eikä tallenneta missään muussa muodossa. Draamakasvatuksen kontekstissa tekstillä tarkoitetaan ”kaikkea sitä materiaalia, joka virittää ja ohjaa draamaa”. Tällaista materiaalia ovat erilaiset kirjoitetut tekstit, esineet, kuvat, valot ja äänet. Ne antavat oppijalle mahdollisuuden tehdä tekstissä ilmaistu toiminta konkreettiseksi tai hyvin kohdennetuksi. Draamakasvatuksen tekstien tuottamisen prosessin erottaa äidinkielen kirjoittamisen prosessista se, että enimmäkseen draamakasvatuksessa tekstejä tehdään ryhmässä hyödyntäen erilaisia draaman työtapoja, kuten puhumalla. (Heikkinen 2005: 29, 139, 141.)

Kirjallisuuden osa-alueen tavoitteisiin kuuluu lukea tieto- ja kaunokirjallisuutta, tutustua kaunokirjallisuuden genreihin lukemalla ja kirjoittamalla ja laajentaa maailmankuvaa kirjallisuuden avulla. Sivun 199 tehtävän 5 tehtävänantona on suunnitella ja esittää rikosnäytelmä, jossa rikos joko tapahtuu tai se ratkaistaan.

KUVIO 2. *Särmä* 8 -oppikirjan sivun 199 tehtävä 5.

5. Suunnitelkaa ja esittäkää näytelmä, jossa tapahtuu rikos tai jossa ratkaistaan rikos.
- Tutkikaa alla olevia kuvia.
 - Järjestäkää kuvat loogiseksi tapahtumaketjuksi.
 - Suunnitelkaa yhdessä, miten esitätte tapahtumaketjun muille.
Repliikejä ei tarvitse kirjoittaa, vaan voitte improvisoida ne esityksessä.
 - Esittäkää näytelmänne.



Apuvälineinä tässä draamakasvatukseen perustuvassa tehtävässä toimii neljä kuvaa, jotka tulee tutkimisen kautta järjestää loogiseksi tapahtumaketjuksi. Tämä tapahtumaketju toimii näytelmän pohjana ja auttaa näytelmän työstämisprosessin etenemistä. Näytelmän repliikit ohjeistetaan improvisoimaan esityksessä, eli niitä ei tarvitse kirjoittaa. Lopullinen

rikosnäytelmä esitetään luokalle, eikä tehtävässä ole ohjeistettu jälkipohdintaan, mutta draamakasvatuksen perusteiden mukaan esitetyistä näytelmistä tulee puhua ja pohtia näkemäänsä, jolloin muodostuu oppimiskokemus. Tehtävässä yhdistyvät monet draamakasvatuksen tärkeät ilmiöt, kuten ryhmässä työskenteleminen, vuorovaikutus, esteettinen kahdentuminen, vakava leikillisuus, roolit ja tekstin hyödyntäminen työskentelyn pohjana. Apukuvat auttavat oppijoita lähtemään näytelmän tarinan työstämisessä liikkeelle, kun tarinaa ei tarvitse luoda kokonaan päästä. Valikoidut apukuvat ovat melko neutraaleja, eikä niistä tämän takia voi muodostaa yhtä selkeää tapahtumien etenemiskaavaa, mikä mahdollistaa erilaisten näytelmien syntymisen.

Näytelmän puhuttu teksti syntyy todennäköisesti osittain jo näytelmän työstämisvaiheessa, kun oppijat pohtivat tapahtumien etenemistä. Muu puhuttu teksti muodostuu näytelmän esittämisvaiheessa improvisaatiopuheesta. Kyseinen tehtävä sijoittuu rikoskirjallisuutta käsittelevään kappaleeseen, joten oppija pääsee tutustumaan rikoskirjallisuuden genreen piennäytelmän työstämisprosessin kautta. Oppija tekee näin ollen itselleen mahdollisesti vieraasta genrestä tutun, mikä on myös Paul Riceurin (Heikkinen 2005: 141) mukaan draamakasvatuksen tekstien työstämisen keskeinen piirre.

5 TULOKSET

Tutkimukseni päätulokset osoittavat, että draamakasvatuksen työkalujen avulla voi harjoitella kaikkia suomen kielen ja kirjallisuuden osa-alueiden taitoja erittäin käytännönläheisesti. Analyysi osoittaa, että draamakasvatus on myös varsin keskeinen osa suomen kielen ja kirjallisuuden oppiainetta kahdeksannella vuosiluokalla. Aineiston tehtävät keskittyvät osa-alueiden tavoitteisiin kytkeytyen luontevasti ja monipuolisesti draamakasvatuksen perusteisiin (katso kappale 2.3). Opetussuunnitelman mukaan (Opetushallitus 2014a) draamassa kuuluu kehittää tunne-, kokonaisilmaisu- sekä sosiaalisia taitoja ja ideoiden ja ajatusten ilmaisutaitoja. Lisäksi opetussuunnitelman (Opetushallitus 2014b) työtapojen tavoitteisiin kuuluu integroida draamaa eri sisältöalueisiin. Edellä mainitut opetussuunnitelman tavoitteet täyttyvät *Särmä 8* -oppikirjan draamakasvatuksen tehtävissä.

Aineiston tehtävät sisältävät niin vakavaa leikillisyyttä kuin esteettistä kahdentumista. Oppija harjoittelee toisen asemaan asettumista, eri aiheista ja mielipiteistä väittelemistä sekä roolissa pysymistä. Kaikkia näitä taitoja lähestytään tehtävissä esteettisen kahdentumisen ja vakavan leikillisyyden näkökulmasta.

Särmä 8 -oppikirjassa hyödynnetään monipuolisesti erilaisia draamakasvatuksen metodeja. Oppikirjasta löytyy niin näyttelemiseen kuin draamalliseen pohdintaan perustuvia harjoitteita. Nämä harjoitteet on sijoitettu melko tasaisesti oppikirjan eri osa-alueille. Kaikki tutkimuksen aineiston tehtävät ovat helposti sovellettavissa esimerkiksi oppijoiden taitotasoon sopiviksi. Soveltamisen kohdalla opettajalla tai ohjaajalla on tärkeä rooli, sillä tämä usein päättää, miten tehtävää sovelletaan ryhmälle sopivammaksi. Draamakasvatusta kuitenkin on kytkeyty suomen kielen ja kirjallisuuden osa-alueisiin luontevasti ja niin, että tehtävät edistävät sekä oppimistavoitteiden saavuttamista että luovaa oppimiskokemusta. Tehtävät keskittyvät vuorovaikutukseen sekä ryhmätyöskentelyyn kytkeytyen draamakasvatuksen perusteisiin sekä opetussuunnitelman (Opetushallitus 2014a) draamakasvatuksen tavoitteisiin.

Aineiston draamakasvatukseen perustuvat tehtävät hyödyntävät laajasti erilaisia oppimiskokemuksia, kun tehtäviä suoritetaan ohjattuna vuorovaikutuksena, draamaharjoituksina, näyttelemisen kautta sekä äänitys- ja videomuodossa. Esimerkiksi rikosnäytelmätehtävässä oppijan rooli on varsin suuri, kun tämä työstää ja esittää näytelmän. Puolestaan puhetapaa tarkkailevassa tehtävässä ei ole tehtävän kannalta tärkeää ennakotyötä, joten oppijan tehtävä on pienempi, kun tämä joko puhuu tai tarkkailee puhumista. Oppija pääsee työstämään tehtäviä erilaisin menetelmin, jolloin oppiminen on monipuolista.

Taulukosta on havaittavissa, että toistuvia oppimismenetelmiä on vain vähän. Toistuvia tehtäviä ovat muun muassa väittely, mielipidepuheenvuoro ja vinkkivideon tekeminen.

Draamakasvatuksen tehtäviä on vähiten median sekä kirjoittamisen osa-alueilla, mikä voi johtua siitä, että tällä osa-alueella keskitytään paljon konkreettisesti medialukutaitoon, eli tehtävissä ei hyödynnetä lainkaan draamaa. Puolestaan kielen osa-alueella on eniten draamakasvatukseen perustuvia tehtäviä, sillä draamakasvatus tarjoaa menetelmiä tutustua kielen rakenteisiin puhumisen ja erilaisten tilanteiden esittämisen kautta. Siitä huolimatta, että puhumisen osa-alue onkin koko oppikirja lyhyin osa-alue, on sillä eniten draamakasvatukseen perustuvia tehtäviä. Tämä perustuu todennäköisesti nimenomaan siihen, että puhumiseen liittyy luontevasti moni sellaisista draamakasvatuksen harjoitteista, joiden kautta puhumista voidaan harjoitella monipuolisesti ja oivaltavasti.

6 POHDINTA

Draamakasvatukselle on mielestäni aina tilaa kaikissa oppiaineissa, joten olen ilahtunut, että *Särmä 8* -oppikirjasta löytyy näinkin paljon draamakasvatukseen perustuvia tehtäviä. Omalla koulupolullani kohtaamani teatteri ja draama on ollut aktiivisesti läsnä omassa identiteetissäni, minkä takia uskon, että draamakasvatuksella on oppijoiden elämässä usein muukin rooli kuin oppimismetodina toimiminen.

Tutkimuksessani käytän aineiston analyysimenetelmänä teorialähtöistä laadullista sisällönanalyysiä, joka mielestäni edistää tutkimuksen tavoitteiden saavuttamista. Analyysissäni reflektoin tuloksia paljon Hannu Heikkisen kirjallisuuteen. Tämä on herättänyt minussa pohdintaa tutkimustuloksien luotettavuudesta. Heikkisen kirjallisuutta on hyödynnetty runsaasti, koska hän on tehnyt Suomessa erittäin paljon ja pitkään draamakasvatuksen tutkimusta.

Keräämäni oppikirja-aineistoa voidaan käyttää esimerkiksi opinnäytetoissa, joissa tavoitteena on tutkia draamakasvatukseen perustuvia tehtäviä tietyn teorian tai tutkimussuuntauksen näkökulmasta. Aineistoa voi tarvittaessa laajentaa tai siitä voi karsia asioita pois. Esimerkiksi pro gradu -tutkielmaan kuvailemani aineisto olisi liian suppea, jolloin rajausta tulisi muuttaa esimerkiksi valikoimalla enemmän tehtäviä tutkittavaksi tai tutkimalla useamman kirjan tehtäviä. Koska aineisto koostuu oppikirjan tehtävistä, jotka tutkija on valikoinut itse, herää kysymys siitä, voiko kyseinen aineisto olla täysin objektiivinen ja näin ollen, kuinka luotettavana tutkimusta voidaan pitää ja millä tasolla tutkimustuloksia voidaan yleistää. Tämän takia kuvaan tarkasti, millä perusteilla aineisto on valikoitu sekä millaiset tehtävät on aineistosta jätetty pois ja miksi.

Olen kirjoitusvaiheessa kiinnittänyt huomiota draamakasvatuksen tehtävien vähäiseen määrään oppikirjan kirjallisuuden osa-alueella. Tälle mahdollinen syy on se, että kirjallisuuden osa-alueella ei vielä kahdeksannella vuosiluokalla käsitellä lainkaan näytelmäkirjallisuutta, johon luonnollisesti liittyisi paljon draamakasvatukseen perustuvia tehtäviä. Mielestäni varsinaiset näytelmätekstit tai teatterikäynnin analyysi toisivat monipuolisen lisän draamatehtäviin. Tällaiset tehtävät tuovat draaman aina lähemmäs oppijaa, ja teatterikäynnit esimerkiksi vahvistavat luokkahengen yhteisöllisyyttä ja edistävät täten oppimisprosessien sujuvuutta.

Tämän tutkimuksen perusteella draamaa voi opetuksessa hyödyntää laaja-alaisesti eri aiheiden ja teemojen opiskeluun. Tutkimustulosta voidaan hyödyntää opetussuunnitelman kehittämisessä. Opettajat voivat hyödyntää tuloksia esimerkiksi oppimateriaalien valinnan yhteydessä. Laajempaa jatkotutkimusta kandidaatintutkielmalleni voi suorittaa esimerkiksi pro

gradu -tutkielman muodossa, jolloin aineistona toimisi useampi oppikirja tai jopa eri oppikirjasarjat. Kansainvälisen draamakasvatuksen tutkimuksen laaja hyödyntäminen tekisi tutkimustuloksesta luotettavamman, jolloin sitä voisi hyödyntää entistä laajemmin opetussuunnitelman kehittämisessä. Aineistonhankintamenetelmänä voi laajemmassa tutkielmassa hyödyntää muun muassa havainnointia, jolloin aineisto sisältää myös tehtävien fyysisen suorituksen, eikä analyysi perustu ainoastaan sisällönanalyysiin. Uskon, että laajemmasta jatkotutkimuksesta voisi olla hyötyä myös kansainvälisellä opetustasolla.

LÄHTEET

- Celik, Bünyamin 2019: *The Role of Drama in Foreign Language Teaching*. Erbil, Iraq: Ishik University. 112, 121. – <https://ijsses.tiu.edu.iq/index.php/volume-5-issue-4-article-9/> 29.1.2023
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2008: *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino. 175.
- Heikkinen, Hannu 2002: *Draaman maailmat oppimisalueina. Draamakasvatuksen vakava leikillisuus*. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House. 111, 134.
- 2004: *Vakava leikillisuus. Draamakasvatusta opettajille*. Vantaa: Kansainvalistusseura. 48–49, 102–103.
- 2005: *Draamakasvatus – opetusta, taidetta ja tutkimista!* Helsinki: Minerva Kustannus Oy. 29
- Heikkinen, Hannu & Viirret, Tuija, Leena 2003: *Draamakasvatuksen teillä – Tutkimus TIE (Theatre In Education) -projektista*.
- Kalaja, Paula, Alanen Riikka & Dufva, Hannele 2011: Minustako tutkija? Johdattelua tutkimuksen tekoon. – Kalaja, Paula, Alanen Riikka & Dufva, Hannele (toim.), *Kieltä tutkimassa: tutkielman laatijan opas*. 8–32. Helsinki: Finn Lectura.
- Kanerva, Pirjo & Viranko, Viivi 1997: *Aplodeja etsijöille. Näkökulmia draamaan sekä taidekasvatuksena että opetusmenetelmänä*. Painorauma Oy: Laatusana Oy / Äidinkielen opettajain liitto. 30, 117–118.
- Maden, Sedat 2012: The effect of drama on language teaching success. – *International journal of language studies* 6 (2). 67–86. – https://jyu.finna.fi/PrimoRecord/pci.cdi_proquest_miscellaneous_1125270397 29.11.2022
- Opetushallitus, 2014a: *Draaman opettamisesta*. – <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/draaman-opettamisesta> 29.1.2023
- Opetushallitus, 2014b: *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014 – Suomen kieli ja kirjallisuus*. – <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/perusopetus/419550/oppiaineet/466341> 20.1.2023
- Reijonen, Salla 2020: ”Sillä olisi annettavaa, jos sille olisi aikaa antaa tilaisuus.” *Äidinkielen ja kirjallisuuden opettajien käsityksiä draamasta opetus- ja kasvatustyössä*. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. – https://jyu.finna.fi/Record/jyx.123456789_68796 3.4.2023
- Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2009: *Menetelmäopetuksen tietovaranto KvaliMOTV: Kvalitatiivisten menetelmien verkko-oppikirja*. Tampere: Tampereen yliopisto. – <https://www.fsd.tuni.fi/fi/tietoarkisto/julkaisut/kvalimotv.pdf> 29.11.2022
- Toivanen, Tapio 2007: *Lentoon! Draama ja teatteri koulussa*. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy. 10, 131 & 137
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009: *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi. 93–117

Aineistolähteet:

- Aarnio, R., Kaseva, T., Kuohukoski, S., Matinlassi, E., Uusitalo, M. 2020: *Särmä 8: yläkoulun äidinkieli ja kirjallisuus*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.

LIITE

Liite 1: Taulukko draamakasvatuksen tehtävistä Särnä 8 -oppikirjassa.

	Sivunumero	Tehtävä	Tehtävätyyppi
Kirjoittaminen	12	4 c	Video: vaikuttava
	20	4 c	Ohjattu vuorovaikutus: mielipiteen perusteleva
	25	5 c	Ohjattu vuorovaikutus: mainosviestin luku ääneen
	29	5	Ohjattu vuorovaikutus: Väittely
Puhuminen	48	1	Draamaharjoitus: tilanteiden harjoittelu; keuhjen antaminen
	52	3	Video: kameran edessä esiintymisen harjoittelu
	53	5	Video: vinkkivideo
	56	1	Draamaharjoitus: puhujan asennon vaikuttaminen ääneen
	57	4	Näyttelevä: esitys; mielipidepuheenvuoro
	57	5	Näyttelevä: esitys; mielipidepuheenvuoro
	60	4	Video: vinkkivideo
	64	1	Ohjattu vuorovaikutus: asioiden pohtimista eri näkökulmista
	64	4	Näyttelevä: esitys; avauspuheenvuoro
	65	5	Ohjattu vuorovaikutus: Väittely
	66	Projekti 3.	Video: Kirjaesittely
Kieli	71	1 b	Näyttelevä: vuorovaikutustilanne
	73	1	Draamaharjoitus: aakkos-verbipiiri
	75	1	Draamaharjoitus: liikkeeseen perustuva
	75	2	Video: taukoliikuntaohje
	77	1	Näyttelevä: dialogi
	79	1	Draamaharjoitus: epävarmuus puheessa

Kieli	79	5 c	Näytteleminen: näytelmä
	87	6 b	Ohjattu vuorovaikutus: tietokilpailu ryhmissä
	91	1	Draamaharjoitus: pantomiimi
	94	1	Draamaharjoitus: improvisaatioharjoitus/lämmittely
Media	139	5	Video: vaikuttava
	141	5	Video: gallop
	144	3	Video: mainos
Kirjallisuus	180	1	Ohjattu vuorovaikutus: mielikuvituksellinen futuristinen tilanne(vuorovaikutus)
	194	1 b	Näytteleminen: esitys; kertominen mielikuvituksellisesta tilanteesta
	199	5	Näytteleminen: näytelmä
	205	4	Äänitys: kuunnelma
	212	Projekti 4.	Äänitys: podcast